

Δημοκρατία της Ισότητας στην οικογένεια

Της Pirkko Mäkinen*

Η Επιτροπή για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών (CEEG) του Συμβουλίου της Ευρώπης, όρισε μια ομάδα το 1991, για να σχεδιάσει μια στρατηγική για τη δημοκρατία της ισότητας και να προσδιορίσει τη γενική ιδέα.

Η δημοκρατία της ισότητας είναι μια στρατηγική για την επίτευξη μιας αληθινής δημοκρατίας. Αυτή η στρατηγική προσπαθεί να ευρύνει την έννοια της δημοκρατίας, έτσι ώστε στη νομοθεσία, στην πολιτική και οικονομική ζωή, στην εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής, γυναίκες και άνδρες να θεωρούνται ως ξεχωριστές οντότητες και να επιτευχθεί πραγματική ισότητα μεταξύ των φύλων.

Η ανθρώπινη φύση δεν είναι μια άσχετη με το φύλο αφαίρεση, είναι θηλυκή και αρσενική. Υπάρχουν διαφορές στα σημεία εκκίνησης γυναικών και ανδρών, στους τομείς της ζωής τους και στις εμπειρίες τους.

Οι γυναίκες σπουδές έχουν ευρύνει τη γνώση που έχουμε για τη γυναικεία σφαίρα της ζωής. Στις δημοκρατικές κοινωνίες έχουν γίνει προσπάθειες για να διασφαλισθεί η νομική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Οι γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες, αλλά πραγματική ισότητα δεν έχει επιτευχθεί.

Σαν στρατηγική, η δημοκρατία της ισότητας σημαίνει ισότητα εκεί όπου αναγνωρίζονται τα διαφορετικά σημεία εκκίνησης γυναικών και ανδρών. Η οικογένεια είναι ένας σημαντικός τομέας της ζωής για τις γυναίκες. Οι γυναίκες γεννούν και φροντίζουν τα παιδιά στην καθημερινή τους ζωή. Ωστόσο, θα 'πρεπε να ενθαρρύνονται και οι άνδρες ώστε να παίρνουν περισσότερη ευθύνη για τη φροντίδα των παιδιών τους.

Το συμβόλαιο του φύλου: το προσωπικό είναι πολιτικό

Οι γυναίκες σπουδές έχουν προωθήσει την ιδέα ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό». Κατά παράδοση, η σφαίρα της ζωής των γυναικών δεν ενδιέφερε αυτούς που είχαν την εξουσία. Η φροντίδα των δημοσίων υποθέσεων αποτελούσε κομμάτι της ανδρικής σφαίρας της ζωής, στην οποία οι γυναίκες δεν επιτρεπόταν να παρέμβουν. Οι γυναίκες σπουδές έχουν επίσης επισημάνει τα συμβόλαια του φύλου που εμφανίζονται στις κοινωνίες. Το συμβόλαιο του φύλου είναι ένα άρατο σύστημα, που έχει όμως επιπτώσεις σε κάθε τομέα της ζωής, σε κάθε κοινωνία.

Στις οικογένειες έχουν επέλθει συντακτικές αλλαγές ως προς την παραδοσιακή οικογενειακή δομή: οι οικογένειες γίνονται μικρότερες, οι γυναίκες συμμετέχουν στην επαγγελματική ζωή, ο αριθμός των μονογονεϊκών οικοκυριών αυξάνεται. Ο αριθμός των παιδιών που γεννιούνται εκτός γάμου αυξάνεται, καθώς επίσης και ο αριθμός των ανύπαντρων ζευγαριών που συμβιώνουν. Το παλιό συμβόλαιο του φύλου μεταβάλλεται σε κάτι καινούργιο.

Στην επαγγελματική ζωή, το συμβόλαιο του φύλου μπορεί να ειπωθεί σαν ένας διαχωρισμός στα ανδρικά και γυναικεία επαγγέλματα και τις απασχολήσεις. Οι γυναίκες κερδίζουν 65-80% λιγότερο από τους άντρες. Πιο συχνά από τους άντρες οι γυναίκες έχουν εργασίες μερικής απασχόλησης και προσωρινής διάρκειας.

Με βάση αυτές τις νέες αντιλήψεις, τα θέματα που έχουν σχέση με την κοινωνική πρόνοια, θεωρούνται τώρα πολιτικά ζητήματα. Οι αποφάσεις που σχετίζονται με την οικογένεια, τους παιδικούς σταθμούς και τη φροντίδα για τους ηλικιωμένους και τους ανάπηρους, παίρνονται σε πολιτική βάση, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών παραμένει κρυμμένο, αλλά το ζήτημα έχει κερδίσει τη διεθνή και, μέχρι ενός σημείου, την εθνική προσοχή.

Τα πολιτικά κόμματα και οι αντιπρόσωποι των εργαζόμενων και των εργοδωτών θα έπρεπε να συνειδητοποιήσουν ότι είναι και δική τους ευθύνη να δώσουν τη δυνατότητα τόσο στις γυναίκες όσο και στους άνδρες, να συνδυάσουν οικογενειακή και επαγγελματική ζωή.

Η οικογένεια είναι μια κεντρική κοινωνική μονάδα όπου τα παιδιά μαθαίνουν τις βασικές αξίες της ζωής και διαμορφώνουν την άποψή τους για την περιβάλλουσα κοινωνία. Η εκπαίδευση μπορεί να κάνει τα παιδιά και τους νέους ανθρώπους να καταλάβουν πιο καθαρά τη σπουδαιότητα της ισότητας ως απαίτηση της δικαιοσύνης. Επομένως, θα έπρεπε να δίνεται προσοχή στο παράδειγμα που δίνεται από τους δασκάλους, στην εκπαίδευση της ισότητας, που είναι μέρος του σχολικού προγράμματος και στην ανάλυση των γυναικείων και ανδρικών ρόλων ή στη μελέτη παραδειγμάτων που διαφέρουν από τα στερεότυπα.

Διεθνή όργανα στον αγώνα για τη δημοκρατία της ισότητας

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να χρησιμοποιηθεί παγκοσμίως με

αποτελεσματικό τρόπο στον αγώνα για την πραγματική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Διακρίσεων κατά των Γυναικών διαμορφώνει ένα τρόπο συνεργασίας ανάμεσα στην επιτροπή CEDAW που επιβλέπει την εφαρμογή της σύμβασης, και τις κυβερνήσεις των κρατών που έχουν επικυρώσει τη σύμβαση. Αυτή η συνεργασία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει μη-κυβερνητικές γυναικείες οργανώσεις. Επίσης δεν θα πρέπει να υποτιμάται ο ρόλος της Επιτροπής για την Θέση των Γυναικών στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας είναι ένας σημαντικός φορέας που μπορεί να συμβάλει στο πρόβλημα της εναρμόνισης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Η αρχή της ίσης πληρωμής για ίση εργασία και η απαγόρευση της διάκρισης είναι τα βασικά σημεία εκκίνησης για την επίτευξη της δικαιοσύνης και της ισότητας.

Στην Ευρώπη, οι χώρες μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχουν τα δικά τους συμπληρωματικά όργανα. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Καταστατικός Χάρτης είναι τα ουσιαστά όργανά τους. Ένα από τα σημαντικά αιτήματα της στρατηγικής της δημοκρατίας της ισότητας είναι ότι γυναίκες και άνδρες πρέπει να αναφέρονται ρητά σ' αυτά τα ουσιαστά όργανα.

Θα έπρεπε επίσης να θυμηθούμε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τα προγράμματα της ΕΟΚ για την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών σε διάφορους τομείς, όπως για παράδειγμα ξεχωριστά προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Το Σκανδιναβικό Μοντέλο

Οι Σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Φινλανδία, Νορβηγία και Σουηδία) θεωρούνται πολύ συχνά ως χώρες πρότυπα, όσον αφορά την πρόοδο των γυναικών. Πολλοί στατιστικοί και άλλοι δείκτες για τη θέση των γυναικών φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά από τους αντίστοιχους των περισσότερων άλλων Ευρωπαϊκών χωρών και άλλων περιοχών του κόσμου προς όφελος των γυναικών.

Όλες οι Σκανδιναβικές χώρες είναι σχετικά μικρές. Οι διαφορές μεταξύ των κοινωνικών τάξεων είναι μικρές. Οι γυναίκες, καθώς επίσης και οι μητέρες μικρών

παιδιών, συμμετέχουν ενεργά στην επαγγελματική ζωή, και όσον αφορά την πολιτική, η αναλογία γυναικών στο κοινοβούλιο είναι μεγαλύτερη από 30%.

Η δημιουργία ενός κράτους πρόνοιας υπήρξε ο συνειδητός στόχος του Σκανδιναβικού προτύπου. Η κοινωνική ασφάλεια είναι εγγυημένη για γυναίκες και άνδρες ξεχωριστά. Ο δημόσιος τομέας χρηματοδοτεί την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες, την εκπαίδευση και την κοινωνική πρόνοια για τους ηλικιωμένους και τους αναπήρους.

Στη Φινλανδία ο αριθμός των γυναικών στην πολιτική είναι σημαντικά μεγάλος. Τα πολιτικά κόμματα έχουν γυναικείες οργανώσεις, οι οποίες παίρνουν ένα μέρος της επιχορήγησης, που η κυβέρνηση παρέχει στα πολιτικά κόμματα. Στην τοπική αυτοδιοίκηση, ο Νόμος για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών, λέει με σαφήνεια ότι γυναίκες και άνδρες πρέπει να εκλέγονται για τα τοπικά δημοτικά συμβούλια. Υπάρχουν σαφώς περισσότερες γυναίκες απ' ό,τι άνδρες στα δημοτικά συμβούλια, όπου παίρνονται οι αποφάσεις για τα σχολεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες, την υγεία και τον πολιτισμό.

Στο Φινλανδικό κοινοβούλιο, η αναλογία γυναικών είναι 38,5% (77 αντιπρόσωποι σε σύνολο 200). Στην κυβέρνηση, η αναλογία των γυναικών υπουργών είναι 40%. Ωστόσο, προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι, σε πολιτικά σημαντικές ομάδες εργασίας και επιτροπές υπάρχουν πολύ λίγες γυναίκες.

Στην οικονομική ζωή οι άνδρες είναι εκείνοι που παίρνουν τις αποφάσεις κατά το μεγαλύτερο μέρος. Οι διευθύνοντες μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών είναι άνδρες. Στις οργανώσεις των εργαζομένων, οι γυναίκες αποτελούν την πλειοψηφία των μελών, αλλά οι οργανισμοί διευθύνονται από άνδρες.

Οι νομοθετημένες υπηρεσίες των παιδικών σταθμών αναπτύχθηκαν αποτελεσματικά κατά τη δεκαετία του '70. Τώρα οι δήμοι πρέπει να φροντίζουν ώστε να υπάρχει παιδικός σταθμός για κάθε παιδί κάτω των 3 χρόνων. Η ημερήσια φροντίδα του παιδιού ανατίθεται σε παιδικούς σταθμούς, σε οικογένειες ή κανονίζεται με άλλο τρόπο. Η διευθέτηση της υπηρεσίας των σχολικών γευμάτων, μαζί με την ημερήσια φροντίδα του παιδιού, δίνουν την ευκαιρία στις γυναίκες να συμμετέχουν στην επαγγελματική ζωή.

Οι γυναίκες, ιδιαίτερα οι μικρότερες ηλικιακές ομάδες, έχουν υψηλότερη μόρφωση από τους άνδρες. Περισσότερες γυναίκες απ' ό,τι οι άνδρες έχουν ακαδημαϊκό πτυχίο. Στη σύγχρονη κοινωνία, οι γυναίκες έχουν αρχίσει να εργάζονται επικερδώς, κάνοντας το ίδιο είδος δουλειάς που προηγουμένως γινόταν στο σπίτι σαν άμισθη εργασία. Οι γυναίκες εργάζονται σε διάφορα επαγγέλματα και ασχολίες στις υπηρεσίες της πρόνοιας: σαν νοσοκόμες, ντανάδες παιδιών, δασκάλες και επιμελή-

Η πρόεδρος της ΔΕΓ με μέλη του Συμβουλίου.

τριες παιδιών.

Η νομοθεσία για την Ισότητα στις Σκανδιναβικές χώρες

Σ' όλες τις Σκανδιναβικές χώρες υπάρχει νόμος για την ισότητα. Στην Νορβηγία, Σουηδία και Φινλανδία η κεντρική διοικητική αρχή είναι ο Επίτροπος Διοικήσεως (Ombudsman) για την ισότητα, που εποπτεύει και διευθύνει την εφαρμογή της νομοθεσίας.

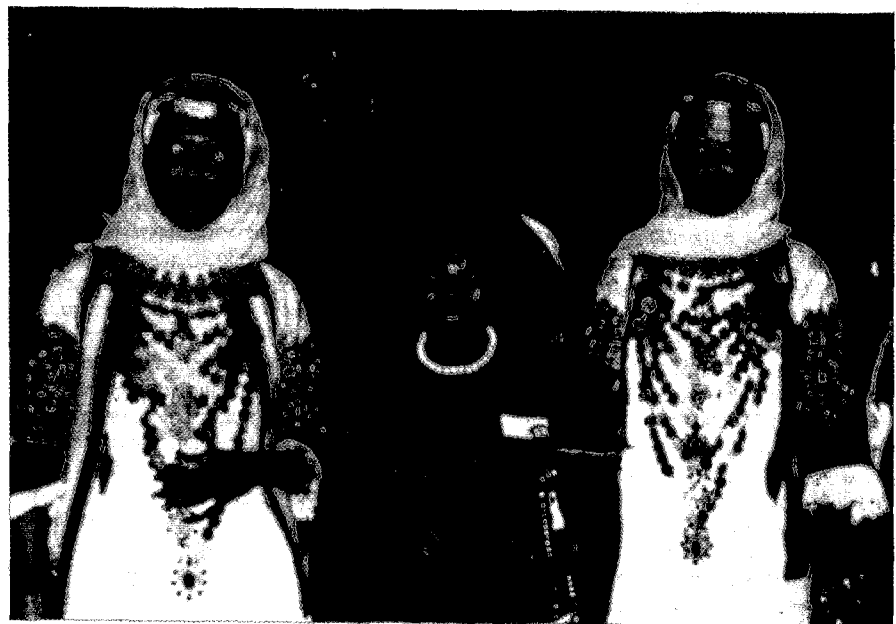
Στην Φινλανδία, ο Νόμος για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών απαγορεύει τη διάκριση των φύλων. Ένας από τους σκοπούς του νόμου είναι η βελτίωση της θέσης των γυναικών στην επαγγελματική

ζωή. Αυτό το φθινόπωρο ο νόμος άλλαξε έτσι ώστε να απαγορεύεται η διάκριση λόγω εγκυμοσύνης και οικογενειακών υποχρεώσεων.

Η νομοθεσία παίζει σημαντικό ρόλο για την επίτευξη της πραγματικής ισότητας. Ωστόσο, οι νόμοι δεν είναι αρκετοί. Χρειαζόμαστε μια κοινωνία η οποία να αναγνωρίζει τόσο την ισότητα όσο και τις διαφορές μεταξύ των φύλων. Απ' αυτό το σημείο εκκίνησης μπορεί να επιτευχθεί πραγματική δημοκρατία της ισότητας.

Μετάφραση: Κατερίνα Αναστασίου

* Η κ. Mäkinen είναι Σύμβουλος στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας της Φινλανδίας.

Η αντιπρόεδρος Prisca Molotsi με δύο κοπέλες του Λυκείου Ελληνίδων Παιανίας.